

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Příčetnost a zmenšená příčetnost

Podle znění trestního zákona může být pachatelem trestného činu jen fyzická osoba, která dosáhla zákonem požadovaný věk a byla v době spáchání trestného činu příčetná, Příčetnost je tedy vedle věku jedním z obligatorních znaků subjektu trestného činu.

Podle znění trestního zákona může být pachatelem trestného činu jen fyzická osoba, která dosáhla zákonem požadovaný věk a byla v době spáchání trestného činu příčetná, Příčetnost je tedy vedle věku jedním z obligatorních znaků subjektu trestného činu.

Trestní zákon uvádí, že ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. Zákodárce tedy nezvolil cestu pozitivního vymezení pojmu příčetnosti, ale vymezuje nepřičetnost.

V souladu s výše uvedeným je nutné k tomu, aby byl pachatel činu považován za nepřičetného, splnění určitých podmínek. První podmínkou či kriteriem je duševní porucha. Pod pojmem duševní porucha se může skrývat samozřejmě celá řada poruch v nejrůznějších podobách. Skutečnost, že pachatel činu trpí duševní poruchou však sama o sobě příčetnost, respektive trestní odpovědnost nevyklučuje. Je nutné, aby k duševní poruše přistoupila buď neschopnost rozpoznat nebezpečnost činu pro společnost, která se označuje jako neschopnost rozumová nebo neschopnost ovládat své jednání, jež se nazývá neschopností určovací, případně obě. Neméně důležitou podmínkou, která musí být splněna, je skutečnost, že neschopnost rozumová nebo neschopnost určovací jako následek duševní poruchy, kterou pachatel trpí, musí existovat v době činu.

Případnou nepřičetnost pachatele je nutno posuzovat v každém konkrétním případě, a to také ve vztahu k povaze trestného činu. Není vyloučeno, aby u jednoho pachatele byla příčetnost dána pro jeden druh trestného činu zatímco při spáchání trestného činu, který je složitější, může být tentýž pachatel shledán nepřičetným.

Ač se s pojmem zmenšená příčetnost lze v několika ustanoveních trestního zákona setkat, sám zákon jeho obsah nevynezuje. Nicméně z konstrukce nepřičetnosti lze dovodit, že zatímco nepřičetnost vyžaduje plnou neschopnost rozumovou nebo neschopnost určovací u zmenšené příčetnosti jde o stav, kdy schopnost rozumová nebo schopnost určovací jsou u pachatele činu sníženy.

Zmenšenou příčetnost soud zohledňuje například při ukládání trestu, kdy pokud pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené příčetnosti, kterou si, a to ani z nedbalosti nepřivodil vlivem návykové látky, přihlédne soud k této okolnosti při stanovení druhu trestu a jeho výměry. Pokud má soud za to, že vzhledem k zdravotnímu stavu pachatele by bylo možno za současného uložení ochranného léčení dosáhnou účelu trestu i trestem kratšího trvání, sníží trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby a uloží zároveň ochranné léčení.

Soud může také upustit od potrestání, jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené příčetnosti a soud má za to, že ochranné léčení, které zároveň ukládá, zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest. I zde však musí být splněna ta podmínka, že si pachatel stav zmenšené příčetnosti nepřivodil, a to ani z nedbalosti, vlivem návykové látky.

Další články:

- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)